

PRIVREDNI, PROSVETNI I DEMOKRATSKI RAZVOJ PREMA STATISTIČKIM PODACIMA

Tabela 3-1. Osnovni pokazatelji o stanovništvu

	1948	1953	1961	1971	1981
Stanovnika, bilj.	15772	16937	18549	20523	22425
Gustina naseljenosti, na kv. km	62	66	73	88	88
Prirodni priraštaj na 1000 stanovnika	14,7	16,0	13,7	9,6	7,5
Muškarci na 1000 žena	926	940	591	965	977
Prosečna starost stanovništva, godina	28,3	28,6	29,7	31,3	33,0
Očekivana dužina života,* godina	51	58	64	68	70

* Verovatna starost koju će doživjeti dete rođeno navedene godine.

Tabela 3-3. Promene u sastavu stanovništva

	1948	1961	1971	1981**
Poljoprivredno stanovništvo, hilj.	10606	9198	7844	4277
Udeo poljoprivrednog u ukupnom stanovništvu, %>	67,0	50,0	38,0	19,9
Nepoljoprivredno stanovništvo, u hilj.	5236	9351	12679	17272
Udeo nepoljoprivrednog u ukupnom stanovništvu, %o	33,0	50,0	62,0	80,0
Stanovništvo u gradskim naseljima, hilj.	3312	5247	7915	10337
Udeo stanovništva u gradskim naseljima u ukupnom stanovništvu, u %o	21,0	28,0	39,0	47,0

** Bez lica na privremenom radu u inostranstvu i članova porodice koji s njima borave.¹

Jugoslavija 1945—1985, Statistički prikaz, Beograd, 1986, 51—52.

¹ Analitičari ovih tabela ukazuju na izuzetno veliko opadanje poljoprivrednog stanovništva kako po ukupnom broju, tako i po udelu u ukupnom stanovništvu. Poljoprivredno stanovništvo činilo je 1948. više od dve trećine ukupnog stanovništva, a u 1981. svega petinu. Udeo stanovništva u gradskim naseljima povećao se od 21% u 1948. na 47% u 1981. godini. Broj aktivnih poljoprivrednika smanjio se od 5,3 miliona u 1953. na 2,5 miliona u 1981. godini.

Tabela 3-4. Unutrašnje migracije stanovništva

	1948	1961	1971	1981
Stanovništvo koje se selilo, hilj.	3089	6882	8236	9184
Udeo u ukupnom stanovništvu, %	19,5	37,1	40,1	41,0
Od ukupno preseljenog stanovništva selilo se, %>				
— u drugo naselje iste opštine		30,7	35,7	35,0
— u drugu opštinu iste republike		47,9	47,5	43,5
— u drugu republiku		19,2	14,8	19,2 ²

Isto, 53.

Tabela 3-7. Aktivno stanovništvo prema zanimanju

	u hiljadama			
	1953	1961	1971*	1981*
Ukupno	7849	8340	8302	9359
Poljoprivrednici i srodni radnici	5325	4731	3820	2518
Rudari, industrijski i srodni radnici	1125	1943	2223	2948
Radnici u trgovini	100	226	282	477
Radnici u uslugama	<i>i</i>	353	368	529
Osoblje društvene zaštite	235	136	148	160
Upravni, administrativni i srodni radnici	364	317	532	891
Rukovodeće osoblje	<i>t</i>	94	92	154
Stručnjaci i umetnici	224	469	668	922
Ostala zanimanja	475		13	12
Radnici bez zanimanja	...	72	156	170

* Bez aktivnog stanovništva na privremenom radu u inostranstvu.³

Isto, 54.

² Većina preseljenja (79%) izvršena je u granicama iste republike, a manje od polovine toga broja, odnosno oko 35% se odselilo u drugo naselje iste opštine. Preseljenja u drugu republiku izvršilo je 1,8 miliona lica ili 19% od svih migranata. Osnovni smer seoba vodio je od manje razvijenih ka razvijenijim regionima.

³ Industrijalizacijom zemlje industrija je postala vodeća grana privrede. Od 1947. do 1974. godine industrijska proizvodnja rasla je u proseku oko 10% godišnje. Upoređen sa stanjem 1939, njen obim je 1974. bio oko 14 puta veći. Jugoslavija je u tom razdoblju udarila osnove „industriji koja gradi industriju“. Razvijene su nove industrijske grane nepoznate pre rata: proizvodnja mašina i uređaja, brodogradnja, radio-industrija, prerada nafte, proizvodnja automobila. S industrijalizacijom su puštani u eksploataciju novi energetski izvori i proširivana je sirovinna baza zemlje. Brzi razvoj industrije i povećani obim proizvodnje menjali su strukturu jugoslovenskog izvoza. Uvoz iz inostranstva, naročito opreme i važnih sirovina, nastavio je ipak da znatno nadmašuje izvoz proizvoda jugoslovenske industrije. Ova nesrazmera koju je podržavala ekonomska politika prethodne decenije, bitno je uticala na negativni bilans Jugoslavije u ekonomskim odnosima s drugim zemljama. Jugoslavija je 1978. dugovala inostranstvu blizu jedanaest milijardi dolara.

U poređenju sa stanjem 1946. poljoprivredna proizvodnja u Jugoslaviji se skoro utrostručila, a u poređenju s predratnim periodom dostigla dvostruko veći obim. Poljoprivreda je počela da se intenzivnije mehanizuje tek od 1955. Podruštvljavanje proizvodnje uticalo je na primenu savremene tehnologije, uzgoj visokorodnih sorti, upotrebu mineralnih đubriva, zapošljavanje seljaka u industriji i drugim nepoljoprivrednim delatnostima. Masovno preseljavanje seljaka u gradove i industrijske centre, sa odlaskom na privremeni rad u razvijene zemlje Zapada, uticalo je na „pražnjenje“ sela koje se sve više svodi na „senilizirana domaćinstva“. Ovom „deagrarizacijom“ seljaštvo je činilo 38% od ukupnog stanovništva. Narednih godina taj broj se još znatnije smanjivao.

Tabela 3-9. Strukture stanovništva po obrazovanju

	1953	1961	1971	1981
Stanovništvo sa završenim osmogodišnjim obrazovanjem, hilj.	1087	1069	2548	4103
Udeo u stanovništvu starom 15 i više godina, %	9,2	8,4	17,2	24,4
Stanovništvo sa završenom srednjom školom, hilj.	346	1365	2575	4323
Udeo u stanovništvu starom 20 i više godina, %	3,5	12,0	19,9	28,8
Stanovništvo sa završenom višom i visokom školom, hilj.	81	197	474	948
Udeo u stanovništvu starom 28 i više godina, %	1,0	2,0	4,2	7,2 ^a

Isto, 55.

⁴ Jugoslavija je 1971. imala oko 2,5 miliona nepismenih ili 15,1% (od čega 10,5% nepismenih među aktivnim stanovništvom), nalazeći se među najzaostalijim zemljama u Evropi. Pri tome treba uzeti u obzir i kategoriju građana sa jednim do tri razreda osnovne škole, koji su takođe pripadali ogromnoj armiji nepismenih ili polupismenih. D. Bilandžić ističe kao paradoks: dok je Jugoslavija nosila ovaj balast nepismenosti velikog broja svoga stanovništva, dotle je bila među prvim zemljama u Evropi sa brojem studenata na 1.000 stanovnika (ispred nje su se nalazili SSSR, Holandija, Švedska i Danska). Školske 1972/3 Jugoslavija je na univerzitetima i visokim školama imala 301.758 studenata (12 puta više nego 1945). Ističe se da je danas broj doktora nauka dostigao broj studenata školske 1940—1941. godine na tri univerziteta u Jugoslaviji (Beogradskom, Zagrebačkom sveučilištu i Kraljevskom univerzitetu u Ljubljani). Ekspanzija školstva dovela je do stvaranja novih univerziteta: u Skoplju, Sarajevu, Titogradu, Prištini, Novom Sadu. Poslednje dve decenije formirani su novi univerziteti u ime demetropolizacije školstva. Ovo naglo razgranjavanje školske mreže dovelo je do niza negativnih pojava: neopremljenih univerziteta, slabe kadrovske strukture, pojave viška stručnjaka (usled nepostojanja planiranja), disproporcija u obrazovanju stručnjaka raznih profila, devalvacije znanja, itd. Srednje obrazovanje postalo je takođe masovno. Osmogodišnje školovanje je bilo obavezno. Oko 90% učenika osmogodišnjih škola nastavljalo je školovanje u srednjim školama. Ekspanzija školstva naročito je došla do izražaja u krajevima gde su živele nacionalne manjine (narodnosti).

Viša pedagoška škola osnovana je u Prištini 1958. godine, sa odsecima za matematiku i fiziku, herniju i biologiju. Oktobra 1960. osnovan je Filozofski fakultet, a 1961. Pravni fakultet. Narednih godina Viša tehnička škola u Prištini prešla je u Tehnički fakultet. Univerzitetski centar stvoren je 1970. sa četiri fakulteta. Brzinu rasta ovog Univerziteta pokazuje činjenica da je tri godine posle osnivanja već imao šest fakulteta sa ukupno 22 odseka. Školske 1972/1973. na ovom Univerzitetu studiralo je 14.216 studenata. U razvoju ovog Univerziteta pokrajinski organi nisu uopšte vodili računa o postupnosti razvoja, kvalitetu nastavnika, studenata. Fadilj Hodža je prilikom osnivanja ovog Univerziteta u prisustvu rektora svih univerziteta izjavio da je „zadatak profesora i studenata da ovu kuću učine kućom nauke, revolucije i stvaralaštva u duhu marksizma“. Razvijena je saradnja Univerziteta u Prištini sa Univerzitetom u Tirani, koja se ostvarivala na osnovu Protokola između Jugoslavije i Albanije. U školskoj 1980—1981. na fakultetima i višim školama Univerziteta „Kosovo“ bilo je upisano nešto manje od 48.000 studenata (32.000 redovnih i oko 15.000 vanrednih). Do te godine na kosovskim fakultetima diplomiralo je više od 10.000 studenata, dok je više škole završilo oko 12.000 studenata. U pitanju je bio potpuno nekontrOlisan razvoj visokog školstva. Univerzitet i škole na Kosovu postale su žarište nacionalizma i indoktrinacije mladih. Većinu od 585 lica osuđenih za krivice u periodu od 1. januara 1981. do 30. juna 1984. godine činila je inteligencija: 100 intelektualaca raznih profila, 184 studenta i 88 učenika, a od ukupnog broja osuđenih 452 lica bila su stara između 18 i 30 godina. Albanski studenti studirali su do tada u Beogradu, Skoplju, Zagrebu. Na Univerzitetu u Beogradu studiralo je 1953. 148 studenata albanske narodnosti. (M. Mišović, *Ko je tražio Republiku, Kosovo 1945—1985*, Beograd, 1987, 319)

Tabela 3-10. Stanovništvo prema nacionalnom sastavu

	1948	1953	1961	1971	1981
Ukupno	15772098	16936573	18549291	20522972	22424711
Nacionalno se izjasnili					
Crnogorci	425703	466093	513832	508843	579023
Hrvati	3784353	3975550	4293809	4526782	4428005
Makedonci	810126	893247	1045516	1194784	1339729
Muslimani*	808921	998698	972960	1729932	1999957
Slovinci	1415432	1487100	1589211	1678032	1753554
Srbi	6547117	7065923	7806152	8143246	8140452
Albanci	750431	754245	914733	1389523	1730364
Austrijanci**	...	1459	1081	852	1402
Bugari	61140	61708	62624	58627	36185
Česi	39015	34517	30331	24820	19625
Grci**		2304	2307	1564	1639
Italijani	79575	35874	25615	21791	15132
Jevreji**	...	2307	2110	4811	1383
Mađari	496492	502175	504369	477374	426866
Nemci	55337	70536	20015	12785	8712
Poljaci**	...	4440	3609	3033	3043
Romi	72736	84713	31674	78485	168099
Rumuni	64095	60364	60862	58570	54954
Rusi	20069	12426	12305	7427	4463
Rusini***	(37140)	(37353)	(38619)	24640	23285
Slovaci	83626	84999	86433	83656	80334
Turci	97954	259535	182964	127920	101191
Ukrajinci***				13972	12813
Vlasi	102953	36728	9463	21990	32063
Ostali	19883	7890	3781	21722	17645
Nisu se nacionalno izjasnili					
Nisu se izjasnili ni					
opredelili iprema čl. 170.					
Ustava SFRJ	-	-	-	32774	46698
Izjasnili se kao					
Jugosloveni	-	-	317124	273077	1219045
Izjasnili su se u smislu					
regionalne pripadnosti	—	-	,	15002	25717
Nepoznato		6389	14192	67138	153333

* U rezultatima ranijih popisa iskazivani su pod različitim nazivima, i to: 1948. godine kao „Neopredeljeni muslimani“, 1953. godine kao „Jugosloveni neopredeljeni“, 1961. godine kao „Muslimani (etnička pripadnost)“, a 1971. godine kao „Muslimani u smislu narodnosti“.

** U popisu 1948. godine, uključeni su u „Ostale“.

*** Eto popisa 1971. godine, Ukrajinci su iskazani zajedno sa Rusinima.⁵

Isto, 56.

⁵ Analiza nacionalnog sastava stanovništva 1971. pokazuje velike razlike sa stanovišta veličine napija koje žive u Jugoslaviji (Srbi su 16 puta brojniji od Crnogoraca); zatim da su Slovenci najviše koncentrisani u matičnoj republici (96,8%);

Tabela 3-11. Kretanje zaposlenosti

	Stanovništvo radnog uzrasta*	Zaposleni radnici (godišnji prošek)			
		ukupno	žene	u društvenom sektoru	
				svega	žene
Stanovništvo i radnici, hilj.					
1947	9429	1167	337	1132	322
1955	10847	2215	567	2159	438
1965	11972	3662	1105	3583	1064
1975	13537	4758	1625	4667	1586
1980	14443	5798	2063	5681	2019
1985**	14996	6497	2453	6360	2402
Prosečne godišnje stope rasta, u %>					
1948—1985	1,2	4,6	5,4	4,6	5,4
1948—1955	1,8	8,3	6,7	8,4	6,6
1956--1965	1,0	5,2	6,9	5,2	7,1
1966--1975	1,3	2,6	3,9	2,7	4,1
1976--1980	1,3	4,0	4,9	4,0	4,9
1981—1985	0,8	2,3	3,5	2,3	3,5

* Stanovništvo radnog uzrasta obuhvata muško stanovništvo od 15 do 64 i žensko od 15 do 59 godina starosti.

** Prethodni podaci.⁹

Isto, 57.

Srbi su rasprostranjeni gotovo u svim republikama i pokrajinama, sem u Sloveniji; u Bosni i Hercegovini ih ima 1,393.148, u Hrvatskoj 626.789, u Vojvodini 1,089.132, na Kosovu 228.264, u Makedoniji 46.465 i u Crnoj Gori 39.512. U Vojvodini živi 55,8% Srba, 21,7% Mađara, 7,1% Hrvata, 3,7% Slovaka, 2,7% Rumuna, 2,4% Jugoslovena, 1,9% Crnogoraca, 1% Rusina. Razlike u ekonomskoj razvijenosti više su nego velike, pokazujući sledeći odnos između najrazvijenijih i najnerazvijenijih komun: 20:1. Slovenci su 1971. imali 1,1% nepismenih a Albanci 34,9%.

Na osnovu prezentiranih statističkih tabela i komentara sastavljača publikacije *Jugoslavija 1945—1985, Statistički prikaz* (Beograd 1986), mogu se sagledati osnovni pokazatelji razvoja Jugoslavije od oslobođenja do naših dana. Iz tih tabela i analiza može se videti da je priraštaj stanovništva bio neobično visok posle rata, omogućavajući da se nadoknade demografski gubici nastali tokom rata. Kasnije je došlo do blagog opadanja prirodnog priraštaja, izuzimajući Kosovo i Metohiju, gde je on doživio neverovatno visok razvoj, pravu „demografsku eksploziju“, koja ugrožava privredni razvoj oblasti. Posle rata je uspostavljen prirodan odnos muškog i ženskog stanovništva, koji je bio narušen ratnim gubicima. Godine 1981. u Jugoslaviji je živelo 6,7 miliona ili 42% stanovnika više nego u vreme prvog posleratnog popisa, 1948. godine. Veći prirodni priraštaj zapažen je i u Makedoniji i Bosni i Hercegovini. Analitičari-sastavljači ovog prikaza ističu da se u tim republikama i pokrajini „održao (se) nesklad u ekonomskoj razvijenosti, a ponegde se čak i produbio, uprkos značajnim materijalnim ulaganjima u razvoj“.

⁶ Jugoslavija se u ovom periodu suočila sa pojavama koje su bile nepoznate u njenom dotadašnjem posleratnom razvitku: štrajkovima, nezaposlenošću i od-

Tabela 3-23. Prosečne godišnje stope rasta društvenog proizvoda i investicija u osnovna sredstva

	Prosečne godišnje stope rasta		Učešće investicija u osnovna sredstva u društvenom proizvodu, u %
	društveni proizvod	investicije	
1953—1960	8,9	11,2	31,8
1956—1965	7,3	9,1	31,6
1966—1975	5,8	7,1	30,4
1976—1980	5,6	6,1	36,9
1981—1985*	0,6	-9,1	24,0

* Za 1985. godinu procena.⁷

Isto, 66.

laskom radne snage (najčešće najaktivnije i najkvalifikovanije generacije radnika). Jugoslovensko društvo se suočilo 1958. sa štrajkom 4.000 rudara u Trbovlju.

Krajem 60-ih godina u inostranstvu na radu se nalazilo oko 700.000 radnika (u Nemačkoj, Austriji, Francuskoj, Belgiji, Švedskoj, Švajcarskoj i drugim zemljama).

Od 1968. do 1971. broj nezaposlenih u Jugoslaviji kretao se oko 300.000 ljudi. Najviše nezaposlenih je bilo 1969 — 331.000.

Kvalifikaciona struktura zaposlenih je pokazivala znatan procenat visokokvalifikovanih radnika koji je prelazio granice i u visokorazvijenim zemljama, ali se, pri tome, zadržao i visoki procenat nekvalifikovane radne snage, daleko veći nego u razvijenim zemljama.

Statističke analize pokazuju da se u periodu 1947—1985. broj radnika povećavao prosečno godišnje za 4,6%. Najveći prosečni godišnji porast od 8,3% ostvaren je u periodu 1947—1955. godine, a najveći apsolutni porast u periodu 1975—1985. godine iznosio je prosečno godišnje 174.000 radnika. Komentatori pomenute statističke publikacije ukazuju da se broj radnika na 1.000 stanovnika radnog uzrasta od 124 u 1947. povećao na 433 u 1985. godini, odnosno 3,5 puta.

Godine 1985. zaposlenje je tražilo 1,040.000 lica. Sve više se povećavao pritisak za zaposlenje mladih i školovanih kadrova. U nekim republikama (Makedonija) traži se rešenje u ranijem penzionisanju radno aktivnog stanovništva. Poslednjih godina javljaju se i povratnici iz inostranstva koji traže zaposlenje. Navodi se da se na evidenciji nezaposlenih nalaze i neštručna lica sa šela koja žele zaposlenje i nepoljoprivrednim delatnostima. Zajednicama za zapošljavanje prijavljuju se i lica koja žele da ostvare određena prava iz oblasti zdravstvene zaštite, upisa na varredne studije, sticanje raznih olakšica itd., ali je ipak najteži pritisak mladih, stasalih i stručno osposobljenih generacija. Porast ovih kategorija potencijalnih radnika je veći od rasta mogućnosti zapošljavanja u društvenom sektoru nepoljoprivrednih delatnosti.

⁷ Osnovna karakteristika jugoslovenske razvojne politike u posleratnom periodu je „visok obim investicione aktivnosti“, čiji je glavni nosilac „društveni sektor čije je učešće u ukupnim investicijama iznosilo preko 85%“. Tim povodom doslovno se kaže: „Dinamika ukupnih investicija u osnovna sredstva bila je visoka. U periodu do 1980. porast investicija bio je brži od društvenog proizvoda. Naročito J^e visok porast investicija bio u periodu 1953—1965. godine. U periodu 1976—1980. dinamika rasta investicija bila je nešto usporena, a posle 1980. sve do 1985. godine došlo je do opadanja investicija prosečno godišnje za 9,10/0.“ (Isto, 66)

Tabela 3-14. Radnici u društvenom sektoru prema stepenu stručnog obrazovanja i stepenu stručne spreme 31. decembra 1983.

u hiljadama

	50 < g. v> št š	št š	53 g š	Manjak — višak radnika određenog stepena obrazovanja
	stručne spreme	stručnog obrazovanja		
UKUPNO	6126	6126	-	-
Visoko stručno obrazovanje	505	433	-72	-14,3
Više stručno obrazovanje	415	349	-66	-15,9
Srednje stručno obrazovanje	1160	1167	+7	+0,6
Niže stručno obrazovanje	234	328	+94	+40,2
Visokokvalifikovani	553	261	-192	-34,7
Kvalifikovani	1833	1715	-118	-6,4
Priučeni (polukvalifikovani)	741	706	-35	-4,7
Nekvalifikovani	683	1067	+384	+56,2

Isto, 60.

Tabela 3-15. Lica koja traže zaposlenje

	3" <f> š š Pm	Procenat od ukupnog broja lica koja traže zaposlenje			Lica koja traže zaposlenje	
		3 ~ »>£9.3	rt N	X stručn lica*	lica koja su bila u radnom OPŠ.L.	na 1000 1 stanovnika iradnog uzrasta
1952	45	53,3	44,4	71,1	4	26
1955	67	56,1	28,4	68,7	6	30
1965	237	53,3	16,0	59,5	20	65
1975	540	50,7	36,5	40,2	40	114
1980	785	55,4	43,3	31,7	54	135
1985**	1040	55,7	56,3	27,1	69	160

* Visokokvalifikovana, kvalifikovana i lica sa visokim, višim i srednjim stručnim obrazovanjem.

** Procena.

Isto, 61.

Tabela 7-8. Sredstva iz budžeta Federacije za finansiranje društvenih delatnosti nedovoljno razvijenih područja

— u tekućim cenama

	1966—1970		1971—1975		1976—1980		1981—1984	
	mil. din.	učesće %	TS S ' S	učesće %/o	mil. din.	učesće %/o	S - o	učesće %/o
Ukupno	5048	100,0	13017	100,0	39580	100,0	91800	100,0
SR Bosna i Herceg,	2049	40,6	5248	40,3	14182	35,8	27400	29,8
SR Crna Gora	575	11,4	1350	10,4	4915	12,4	10200	11,1
SR Makedonija	1036	20,5	2408	18,5	6465	16,3	12500	13,6
SAP Kosovo	1388	27,5	4011	30,8	14018	35,5	41700	45,5

Tabela 7-9. Sredstva Federacije za razvoj SAP Kosova

— tekuće cene, u mil. din.

	1981	1982 ! ₁	1983	1984	Plan 1985
Sredstva Fonda	10487	16232	29418	37242	38397
Po osnovu obaveznog zajma	8706	14723	25244	26555	19258
Po osnovu udruživanja	1781	1509	4174	10689	19139
Budžet Federacije	7812	11103	14271	20412	29446
Dopunska sredstva	6562	9493	11938	17208	24462
Ustupljeni doprinosi	1112	1450	1790	2474	3995
Otplata inostranih kredita	138	160	453	460	899
Obaveze za pokriće razlika u kamatama za podignute inostrane kredite			90	270	90
Ostalo	1670	3493	4161	5497	7769
Kreditni za trajna obrtna sredstva	—	1250	1250	1250	1250
Ustupanje odnosno odlaganje anuiteta po kreditima Fonda	1328	1750	2353	3661	4899
Devizna kvota preko Fonda	342	493	558	1086	1620

Isto, 195.

Tabela 7-10. Korišćenje kredita Svetske banke za razvoj privredno nedovoljno razvijenih područja

	1949--1970		1971--1975		1976--1980		1981—1984	
	mil. dolara	učesće %	mil. dolara	učesće %/o	mil. dolara	učesće %	mil. dolara	učesće %/o
Ukupno	158,0	100,0	438,8	100,0	1041,2	100,0	841,5	10,0
SR Bosna i Herceg.	90,2	57,1	178,0	40,6	282,6	27,1	245,2	29,1
SR Crna Gora	35,8	22,7	76,5	17,4	194,9	18,7	95,5	11,3
SR Makedonija	24,4	15,4	90,0	20,5	233,0	22,4	153,3	18,3
SAP Kosovo	7,6	4,8	94,3	21,5	330,7	31,8	347,5	41,3

Tabela 7-11. Ukupna sredstva Federacije data za razvoj privredno nedovoljno razvijenih republika i pokrajine Kosovo*

u mil. dinara

	1966—1970	1971—1975	1976—1980	1981—1984
Ukupno	20309	44283	134190	350028
SR Bosna i Hercegovina	6435	13900	38471	91071
SR Crna Gora	2856	6314	17387	36791
SR Makedonija	5884	9175	23636	57693
SAP Kosovo	5134	14894	54697	164473

* Bez inostranih kredita.⁸

Isto, 196.

Tabela 7-6. Raspodela sredstava Fonda Federacije za kreditiranje brzog razvoja privredno nedovoljno razvijenih republika i autonomnih pokrajina

— u tekućim cenama

	1966--1970		1971--1975		1976--1980		1981--1984	
	mrd. din.	učešće %	mrd. din.	učešće %	mrd. din.	učešće %	mrd. din.	učešće %
Ukupno	8,9	100,0	—	100,0	76,9	100,0	200,8	100,0
SR Bosna i Herceg.	2,7	30,7	8,0	32,4	23,5	30,6	53,0	26,4
SR Crna Gora	1,2	13,1	2,8	11,4	8,3	10,8	18,3	9,1
SR Makedonija	2,3	26,2	5,6	22,9	16,6	21,6	40,7	20,2
SAP Kosovo	2,7	30,0	8,2	33,3	28,5	37,0	88,9	44,3

Isto, 193.

⁸ Iz budžeta Federacije obezbeđena su dopunska sredstva za SR Crnu Goru i SAP Kosovo. Srednjoročni plan 1981—1985. predviđao je posebne mere za podsticanje brzog razvoja SAP Kosovo. Odobravane su i posebne mere (carinske olakšice, oslobađanje od posebnih dažbina, taksa i otpлата anuiteta po kreditima iz sredstava Fonda, obezbeđivana devizna sredstva, itd.). Brži razvoj privredno nedovoljno razvijenih područja podstican je i korišćenjem većeg dela kredita Svetske banke. U pomenutoj statističkoj publikaciji navodi se da je društvena zajednica preko Federacije dala od 1966. do 1984. godine oko 549 milijardi dinara (tekuće cene). Takođe se ističe da je „U periodu 1966—1984. godine učestvovala sa oko 33% u ukupnim privrednim investicijama u osnovna sredstva privredno nedovoljno razvijenih područja, i to u SR Bosni i Hercegovini 18,5%, SR Crnoj Gori 24%, SR Makedoniji 33% i u SAP Kosovu 95%, gde su bila praktično glavni izvori finansiranja privrednih investicija.“ (Isto, 193).

Tabela 6-17. Korišćenje i otplata kredita

mil. dolara

	Korišćenje kredita	Otplata kredita			Odnos otpi i korišćenj kredita u
		svega	glavnica	kamata	
1970	1147	1023	896	127	89
1975	2474	1586	1249	337	64
1976	2707	1661	1292	369	61
1977	3046	1889	1508	381	62
1978	3479	1989	1534	455	57
1979	4783*	3514	2693	821	73
1980	5147	3830	2549	1281	74
1981	4061	4304	2197	2107	106
1982	2890	4238	2189	2049	147
1983	4448*	4640	2929	1711	104
1984	3289*	5223	3369	1854	159

* Uključeno refinansiranje (za 1979 — 1 100 mil. dolara, za 1983 — 1 280, 'a za 1984. godinu 1 750 miliona dolara.

Isto, 167.

Tabela 6-19. Stepen zaduženosti*

u mil. dolada

	Ukupno			Na konvertibilnom podr.		
	•S C a y N 2 - a	© « rt O T3	© [®] >N ^ T3 © N G	'C H y N	Otplata Čuga	© O 3 Tj © N 2 6
1970	2829	1024	36	2087	1018	49
1975	7818	1550	20 ¹	6121	1466	24
1976	9072	1661	18.S	7145	1412	20
1977	9608	1889	19 *	7634	1603	21
1978	10927	1989	18	9021	1776	20
1979**	13911	3514	25	11681	3000	26
1980	17251	3830	22	13837	3605	26
1981	20841	4304	21	16070	4021	25
1982	17512	4238	24	12576	3929	31
1983**	14564	4640	32	10221	4381	43
1984**	15432	5223	34	10966	4913	45

* Stepen zaduženosti izražava se odnosom ukupnog tekućeg deviznog priliva i iznosa ukupne otplate duga. Stepen zaduženosti od 25% se uzima kao granica kreditne sposobnosti zemlje.

** Uključeno refinansiranje."

Isto, 168.

⁹ Otplata kredita stalno se povećavaju i 1984 iznose 5,2 milijarde dolara, le godine iznos za otplatu glavnice bio je veći od ukupnog priliva novih kredita.

Tabela 6-6. Struktura izvoza i uvoza robe po grupama zemalja

	u procentima					
	Izvoz			Uvoz		
	1975	1980	1984	1975	1980	1984
Ukupno	100	100	100	100	100	100
Evropa	74,2	76,2	76,9	75,5	73,0	69,7
Zemlje EEZ	22,8	26,4	25,7	41,1	36,4	29,7
Zemlje EFTA	3,8	4,7	5,0	8,7	8,2	6,9
Zemlje istočne Evrope	46,0	44,3	45,6	23,9	29,3	32,2
Ostale zemlje	1,6	0,8	0,6	1,8	0,9	0,9
Severna Amerika	8,2	5,1	5,1	6,7	7,9	5,7
Južna Amerika	0,6	0,3	0,3	2,1	2,4	1,4
Azija	9,7	10,1	9,2	10,5	9,8	14,5
Afrika	7,1	8,2	8,3	4,4	6,2	7,9
Okeanija	0,2	0,1	0,2	0,8	0,7	0,8 ¹

Isto, 157.

Tabela 4-62. Neki pokazatelji aktivnosti zdravstvene delatnosti

	1971	1975	1980	1983
Osnovna zdravstvena zaštita odraslih				
Lekari	5548	6369	6198	7103
Stanovnika na 1 lekara opšte prakse	2417	2257	2423	2205
Posete lekaru, hilj.	71075	87906	100042	105665
Od toga: u kući obolelog	1967	1964	1497	1578
Zdravstvena zaštita predškolske dece				
Dečji lekari	1056	1329	1639	1673
Dece na 1 lekara	2413	1901	1574	1390
Posete lekaru, hilj.	7330	10457	12619	13856
Od toga: u kući obolelog	106	160	171	143
Preventivna aktivnost, hilj. poseta				
Posete savetovalištu	2075	2288	1486	1550
Patronažne posete	1198	1453	1776	2076

U godinama 1981. i 1982. iznos za otplatu kamate se skoro izjednačio sa iznosom za otplatu glavnice. „Zbog stalnog povećanja kamata, učešće kamata u ukupnim otplatama kredita u 1981. iznosilo je 49%, u 1982. godini 48%, a zatim se smanjilo na 37% u 1983. i 36% u 1984. godini.“ Refinansiranje srednjoročnih obaveza započelo je 1979 — 1,1 milijardu dolara, 1983 — 1,3 milijarde dolara, 1984 — 1,7 milijardi dolara i 1985 — 3,8 milijardi dolara.

¹⁰ Struktura izvoza robe je 1984. izgledala ovako: u socijalističke zemlje izvozilo se 47%, u zemlje u razvoju 17%, a u razvijene zemlje Zapada 36%.

Zdravstvena zaštita školske dece i omladine

lekari	669	815	1134	1370
dece na 1 lekara	6896	5464	4027	3192
posete, hilj.	6269	2353	9253	10579
Od toga: u kući obolelog	60	88	73	90
preventivne aktivnosti, hilj. poseta				
systematski pregledi	720	789	885	1059
atrionažne posete	2	6	30	27
posete savetovalištu	193	258	284	285

Zdravstvena zaštita žena

lekari	460	663	848	887
žena na 1 lekara	16871	12343	10130	9894
posete, hilj.				
ginekološkim ordinacijama	3673	4751	5721	5934
savetovalištim	1193	1595	1803	1891
savetovalištim za				
kontracepciju	818	1001	1052	1118
atrionažne posete	759	809	947	1179

>to, 122.

Tabela 4-58. Novine (listovi) po jeziku izdanja

	Novine (listovi)		Tiraž, hilj.			
	1953	1975	1984	1953	1975	1984
ukupno	457	1939	3063	318264	765026	1399107
srpskohrvatski i hrvatskosrpski	332	1370	2113	248972	640204	1145759
slavonski	68	368	537	52009	83457	169881
hrvatski	22	100	175	6470	17231	38348
bosanski	4	29	32	528	7514	21214
mađarski	1	3	3	73	67	168
češki i slovački	5	4	11	769	502	616
italijanski	4	2	6	1026	1202	1458
poljski	10	17	40	7615	13953	15436
rumunski	2	3	7	378	7	882
albanski	1	6	5	70	146	902
francuski	2	-	8	50	-	423
ostali jezici	6	37	126	304	743	4020

>to, 119.

Tabela 4-59. Radio

	Radio- stanice	Emisije radio-programa, časova		Radio pretplatnici hilj.
		muzički program	govorni program	
1945	10	10360	9565	180
1975	190	191807	109167	3561
1980	191	211442	133630	4242
1984	202	252673	164852	469911

Tabela 4-60. Televizija

	TV centri	Televizijski program u časovima						pretplat- nici, hilj.
		svoga	infor- mativni	kulturno- umetnič. i zabavni	obra- zovni	sport	ostalo	
1960	3	924	197	511		103	113	30
1975	8	12955	4081	4615	1532	1384	1343	2747
1980	8	19420	6830	6850	1480	1950	2309	3735
1984	8	23068	7549	7950	2305	2627	2637	4075

Isto, 120.

Tabela 4-49. Osnovno obrazovanje*

	H M <3	Učenici	Završili školu	Nastavnici	Učenika na jednog nastavnika
1945/46.	10666	1441679		24303	59
1975/76.	13442	2856453	315962	130977	22
1980/81.	12660	2808575	342980	131728	21
1984/85.	12189	2834571	310655**	134557	21

* Bez specijalnih škola i škola za obrazovanje odraslih.

** Procena.¹²

Isto, 113.

¹¹ Danas u Jugoslaviji rade 202 radio-stanice. „Radio-Jugoslavija“ emituje program i na 10 stranih jezika. Razvoj televizije započeo je početkom 60-ih godina.

¹² Obavezno osmogodišnje školovanje uvedeno je školske 1952—1953. godine. Broj učenika je bio do školske 1963/1964. dva puta veći nego 1945/1946. godine. Od tada pa do školske 1982/1983. broj učenika se blago smanjuje, a posle toga je opet u manjem porastu.

Završenu osmogodišnju školu imalo je 1981. 24% stanovnika, završenu srednju školu više od 29%, a višu i visoku 8,6% stanovnika. Za posleratni razvoj karakteristično je narastanje ženskog stanovništva na svim nivoima obrazovanja. Još 9,5% stanovništva starijeg od 10 godina je nepismeno.

Tabela 4-50. Srednje obrazovanje

	1945/46.	1975/76.	1980/81.	1984/85.
Učeništvo	113677	832850	1008109	981816
Učeništvo u školama		189033	244521	259277 ⁴
Učeništvo u obrazovnim ustanovama	14549	49200	62289	62726
Učeništvo u obrazovnim ustanovama izvan zemlje	8	17	16	16

1, Bez specijalnih škola i škola za obrazovanje odraslih.

2 Redovni i vanredni učenici.

3. Od 1975/76. broj nastavnika za redovno, specijalno i obrazovanje odraslih.

4 Procena.

Isto, 114.

Tabela 4-51. Više i visoko obrazovanje

	Škole	Studenti		Nastavnici i saradnici u nastavi	rt
		svega	žene		
1945/46.	33	25339	9371	1248	20
1975/76.	296	393801	157443	20925*	19
1980/81.	356	411175	186855	24237	17
1984/85.	340	359175	163007	25882	14

* Procena.

Tabela 4-52. Diplomirani studenti na visokim školama (fakulteti, visoke škole, akademije) prema naučnim oblastima

	rt	Naučne oblasti						
		žene	prirodne i matem. nauke	tehničke nauke	medicinske nauke	poljopriv. i šumarske nauke	društvene nauke	
1945.	179	70	8	30	61	19	61	
1975.	22002	8712	1429	5806	2674	1439	10654	
1980.	31230	13912	1829	6682	3591	1421	17707	
1984.	30676	13616	1420	6789	3410	1879	17178	
Ukupno								
1945—1984.	564164	224293	34915	131985	74941	42929	279394 ¹³	

Isto, 115.

¹³ Od 1945. do 1984. diplomiralo je preko milion studenata. Od toga je više od polovine diplomiralo na fakultetima, akademijama i visokim školama (564.000). Od 1945. do 1984. doktoriralo je 14.936 kandidata (najviše na društvenim naukama — 30%, a najmanje na tehničkim naukama — 14%). Magistriralo je i specijaliziralo 26.653 kandidata (za period 1962—1984).

Tabela 4-53. Doktori nauka prema naučnim oblastima

	Ukupno		Naučne oblasti				
	svega	žene	prirodno matem. nauke	tehničke nauke	medicinske nauke	poljopriv. sumarske nauke	društvene nauke
1945.	9	-	1	1	-	6	1
1975.	608	130	100	91	178	66	173
1980.	861	181	151	162	225	80	243
1984.	920	153	153	198	170	113	286
Ukupno 1945—1984.	14936	2991	3053	2127	3119	2202	4435

Tabela 4-54. Učenici u školama sa nastavom na jezicima narodnosti

	Osnovne škole			Srednje škole		
	1950/52.	1975/76.	1983/84.	1951/52. J	1975/76.	1983/84.
Ukupno	195038	366809	428623	4401	65222	92540
Albanska	104833	308956	378868	711	51629	80457
Bugarska	7004	3799	3223	1055	-	-
Češka	994	593	589	-	26	105
Italijanska	7215	1222	1111	533	477	609
Mađarska	45572	34943	29566	1644	11112	9272
Rumunska	4661	3007	2372	193	318	410
Rusinska	1744	1022	867	-	174	226
Slovačka	6014	5994	5194	234	667	828
Turska	17001	7273	6833	31	819	633 ¹⁴

Isto, 116.

¹⁴ U 1983/1984. školovalo se 92.540 učenika na jezicima narodnosti, od toga 87% albanske, 10% mađarske i 3% učenika svih ostalih narodnosti.

Tabela 4-21. Kretanje poljoprivredne proizvodnje

u o "	Biljna proizvodnja				Stočna proizvodnja			
	fi S	^ S	fi M	O 3	Q fi	g 4*	U rt	fi O
Pi > fi	P cj	i T3	3	3	1	DDIS	en	q3
Indeksi poljoprivredne proizvodnje (1955 = 100)								
1947.	75	...	75	76	82	83	84	
1955.	100	100	100	100	100	100	100	100
1965.	133	419	117	122	135	152	157	164
1975.	177	735	142	158	171	225	233	204
1980.	196	951	152	169	180	262	261	238
1984.	214	1196	158	185	198	283	270	274

Prosečne godišnje stope rasta u %

1948—1984.	2,9			2,5	2,6	3,4	3,2	3,2
1956—1984.	2,7	8,9	1,6	2,1	2,4	3,7	3,5	3,5
1966—1984.	2,6	5,7	1,6	2,2	2,0	3,3	2,9	2,7
1976—1984.	2,2	5,5	1,1	1,7	1,6	2,6	1,6	3,3
1981—1984.	2,2	5,9	0,9	2,3	2,5	1,9	0,8	3,5

Isto, 91.

Tabela 4-22. Osnovni pokazatelji razvoja poljoprivrede

	1947	1960	1970	1984
Poljoprivredno stanovništvo u hilj.	10606 ¹	9198 ²	78443	4277 ⁴
u % od ukupnog	67	50	38	19
Aktivno stanovništvo u poljoprivredi u hilj.	5627 ¹	4692 ^s	4208 ^s	2488*
Vrednost poljoprivredne proizvodnje po stanovniku, din. (cene 1972)	1402 ⁵	2372	2613	3365
Indeks fizičkog obima poljoprivredne proizvodnje (1947=100)	100	167	204	285
Na 100 ha poljoprivredne površine poljoprivrednih stanovnika društvenog proizvoda poljo- privrede, hilj. din. (cene 1972)	79	61	54	30
investicija u poljoprivredu, hilj. din. (cene 1972)	130 ^s	222	263	399
vrednosti poljoprivredne pro- izvodnje, hilj. din. (cene 1972)	11 ^s	34	30	64
	170 [®]	291	345	523

Na 100 ha obradive površine vučne snage traktora, kW	0,9	9,6	21,7	190,6
Izvoz poljoprivrednih proizvoda u ukupnom izvozu, u %	21	19	13	4
Uvoz poljoprivrednih proizvoda u ukupnom uvozu u ‰/o	20	15	7	6

¹ 1948. ² 1961. ³ 1971. * 1981. ⁵ 1952.¹⁵
Isto, 92

Tabela 4-37. Razvoj mreže saobraćajnica

	1950	1980	1984
Železničke pruge, km	11541	9465	9279
Dvokolosečne	685	891	893
Elektrificirane	103	3167	3462
Dužina puteva, km	71400*	113673	116602
Magistralni	9367	16537	17050
Regionalni	39966	30582	31299
Lokalni	22067	66554	68253
Putevi prema kvalitetu kolovoza, km			
Asfalt, beton i kocka	2452	56322	65222
Autoputevi	–	386	714
Tucanik	46122	36830	33048
Zemljani	22826	20521	18332
Unutrašnji plovni putevi, km	1771*	2152	2152
Reke	1619	1810	1810
Kanali	152	342	342
Aerodromi, broj	8	17	17
Gustina saobraćajnica			
Km pruge na 1000 km ²	45,1	37,0	36,3
Km puteva na 1000 km ²	279	444	456
Savremeni putevi	10	220	255

* 1954. godina.
Isto, 103.

¹⁵ Industrijalizacija zemlje uticala je na brže preseljavanje stanovništva sa sela u grad, naročito mlađeg naraštaja. U Jugoslaviji postoji oko 300.000 staročkih gazdinstava, nesposobnih za privređivanje. Ulaganja u poljoprivredu doprinela su rastu proizvodnje. Povećanje broja traktora od 225.000 u 1975. na 809.000 u 1984. godini nije bilo praćeno, kao što se primećuje u pomenutoj statističkoj publikaciji, „adekvatnim povećanjem broja priključnih mašina“. Godine 1985. bilo je 599.000 neobrađenih oranica. Smanjene su zasejane površine žita, a povećana proizvodnja industrijskog, povrtnog i stočnog krmnog bilja. Broj goveda je u 1985. manji nego 1949. godine. Broj svinja se više nego udvostručio, a broj živine skoro četvorostučio. Broj ovaca je manji za 33% nego u 1949. godini, a konja za 58%.

Tabela 4-56. Izdavačka delatnost i štampa

	Knjige i brošure		Listovi (novine)		Časopisi	
	broj naslova	tiraž. hilj.	broj	tiraž. hilj.	broj	tiraž. hilj.
1948.	3413	30739	306	4315*	232	1723*
1980.	11301	62099	2865	1088265	1295	201664
1984**	10918	56411	3063	1399107	1474	31881

* Prosečan tiraž po jednom broju

** Prethodni podaci.

Isto, 118.

Tabela 4-4. Uvozna zavisnost jugoslovenske privrede

u procentima

	1976	1981
Reprodukciona potrošnja	100	100
Domaća proizvodnja	85,5	86,7
Direktni uvoz	14,5	13,3
Ukupna finalna potrošnja	100	100
Domaća proizvodnja	79,1	80,5
Direktni uvoz	7,7	5,7
Indirektni uvoz	13,2	13,8
Lična i zajednička potrošnja	100	100
Domaća proizvodnja	82,7	83,8
Direktni uvoz	^H 4,5	3,2
Indirektni uvoz	_; ^t 12,8	^J 13,0
Bruto investicije	100	100
Domaća proizvodnja	71,8	75,4
Direktni uvoz	17,2	12,1
Indirektni uvoz	11,0	12,5
Izvoz	100	100
Domaća proizvodnja	80,9	80,7
Indirektni uvoz	19,1	19,3

Isto, 77.

Tabela 4-2. Struktura društvenog proizvoda*

u »/o, ukupan društveni proizvod = 100

	I 1947	j1952	! 1960	j1965	↓ 1970	↓ 1975	j 1980	1984
Primarne delatnosti	44,6	34,5	30,4	21,7	19,2	16,9	14,5	15,7
Poljoprivreda	39,2	30,4	28,2	20,2	17,8	15,6	13,4	14,5
Vodoprivreda	0,5	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Šumarstvo	4,9	3,7	1,9	1,2	1,1	1,0	0,8	0,9
Sekundarne delatnosti	37,6	39,5	41,1	47,6	48,0	50,5	53,2	53,5
Industrija	18,3	21,7	28,4	34,2	33,6	37,0	39,1	42,2
Građevinarstvo	13,3	12,5	9,3	10,3	11,3	10,3	11,0	7,9
Zanatstvo	6,0	5,3	3,4	3,1	3,1	3,2	3,1	3,4
Tercijarne delatnosti	17,8	26,0	28,5	30,7	32,8	32,6	32,3	30,8
Saobraćaj	5,0	6,8	8,2	8,0	8,6	8,6	8,4	8,5
Trgovina i ugostiteljstvo	12,8	16,7	17,5	19,0	21,1	20,9	20,4	19,0
Ostale delatnosti		2,5	2,8	3,7	3,1	3,1	3,5	3,3

* Prema obračunima u cenama 1972. godine,

/sto, 75.